

ارمنستان و درس‌های جنگ اوت

سرویس ارمنستان/خبرگزاری آران

به نقل از ایراس

خبرگزاری آران / سرویس ارمنستان : ارمنستان که به واسطه سیاست انزوای این کشور از سوی آذربایجان و ترکیه با مشکلات زیادی برای ارتباط با دنیای خارج مواجه است، به تبع جنگ اوت 2008 و بسته شدن مسیر گرجستان با چالش‌های عدیده‌ای برای تأمین نیازمندی‌های خود از راه زمینی مواجه شد. برخی تحلیل‌گران در این کشور با اشاره به آشکار شدن آسیب‌پذیری‌های ایروان از این ناحیه تأکید دارند که مقامات دولت باید از فرصت مغتنم ایجاد شده پس از این حوادث و به ویژه ابتکار ترکیه برای عادی سازی روابط استفاده کرده و به رفع خطرات ناشی از تکرار جنگ اوت مبادرت می‌کردند که از دیدگاه‌ها آنها این امر محقق نشده است. روند تحولات نیز گواه آن است که هرچند تحرکاتی از سوی آنکارا و ایروان برای عادی سازی روابط از جمله گشایش مجدد مرزها انجام شد، اما این تلاش‌ها به نتیجه خاصی منتهی نشده و آنکارا هرگونه بهبود روابط را به حل مشکل قره باغ منوط کرده است.

همان‌طور که بسیاری از تحلیل‌گران نیز تأکید می‌کنند، یکی از مهم‌ترین تجربیات جنگ اوت 2008 میان گرجستان و اوستیای جنوبی و به تبع آن گرجستان و روسیه این است که کشورهای منطقه باید به تنش‌های مزمن موجود در قفقاز جنوبی توجه بیشتری مبذول داشته و هرچه سریع‌تر نسبت به حل آنها اقدام کنند. چرا که به اعتقاد آنها همان‌طور که جنگ اوت نشان دارد، امکان اینکه این تنش‌ها با جرعه‌ای کوچک به جنگی تمام‌عیار تبدیل شوند وجود دارد و همان‌طور که جنگ اوت نیز نشان داد شدت و وسعت تحولات تخصصی احتمالی نیز محدود نخواهد بود.

در این میان، یکی از تنش‌های مزمن در قفقاز جنوبی موضوع اختلاف ارمنستان و آذربایجان پیرامون قره باغ است که به تبع جنگ اوت گفتگوهایی میان طرفین این تنش، کشورهای پیرامونی از جمله ترکیه و روسیه و فرمانطقه‌ای از جمله در اروپا پیرامون ضرورت تفکر بلندمدت در این خصوص و رفع نهایه اختلافات در دستور قرار گرفت که تحرکات پیرامون عادی سازی روابط میان ترکیه و ارمنستان و آذربایجان و ارمنستان را می‌توان در این راستا ارزیابی کرد. اما همان‌طور که روند تحولات نیز نشان می‌دهد، مذاکرات و دیدارهای متعدد صورت گرفته در این خصوص، از جمله میان مقامات ترکیه و ارمنستان و آذربایجان و ارمنستان با موفقیت همراه نبوده و به واسطه تأکید طرفین بر مواضع خود دورنمای مشخصی را نیز نمی‌توان در این باره پیش‌بینی کرد.

هرچند هر یک از کشورهای منطقه به اندازه‌ای از جنگ اوت متحمل آسیب‌هایی شدند، اما در این میان وضعیت ارمنستان به واسطه وضعیت خاص جغرافیایی آن و استمرار سیاست انزوای این کشور از سوی آذربایجان و ترکیه و به تبع مسدود شدن مسیر ارتباطی این کشور از ناحیه گرجستان خاص است و این کشور به تبع این تحول با مشکلات زیادی برای ارتباط با جهان خارج و تأمین نیازمندی‌های خود در حوزه‌ها و زمینه‌های مختلف از طریق زمینی مواجه شد. شایان ذکر است که به تبع جنگ اوت مسیر ارتباطی شمالی ارمنستان از طریق گرجستان که این کشور از آن برای رفع تقریباً سه چهارم نیازمندی‌های خود و همچنین ارتباط زمینی با متحد قدرتمند خود یعنی روسیه استفاده می‌کند، قطع و مشکلات زیادی از این جهت برای ایروان ایجاد شد. خلال این جنگ ارتباط ریلی ارمنستان از طریق گرجستان قطع و به واسطه عدم انجام عملیات‌های نقل و انتقال از بندهای پوتی و باتومی استفاده از این بندار نیز برای ایروان ممکن نبود. این چالش با عنایت به مسدود بودن مرزهای ارمنستان با آذربایجان و ترکیه و اینکه این کشور حسب معمول از مسیر ایران استفاده اندکی (نسبت به مسیر گرجستان) می‌کند، محسوس‌تر بود.

همین امر اسباب آن شد که برخی آگاهان در ارمنستان با متهم کردن دولت این کشور به عدم توجه به مشکلات آن در عرصه خارجی، تأکید کنند که سرژ سارگ سیان (رئیس‌جمهور) باید از تحولات گذشته، به ویژه جنگ اوت درس‌های بایسته را می‌گرفت و تدابیر لازم برای تحول در سیاست خارجی و رفع مشکلات این کشور را مورد توجه قرار می‌داد که نداد. به باور دولت در فضای پس از جنگ باید به فکر ایجاد مسیرهای جدید می‌بود تا ریسک و خطرات ناشی از بروز حادثه مشابه را به حداقل ممکن کاهش دهد که به تأکید آنها روندها حاکی از آن است که آنها در تحقق این مهم ناموفق بوده‌اند.

این در حالی است که مقامات مختلف ارمنی از جمله سرژ سارگ سیان مذاکره با ترکیه از جمله برای بازگشایی مرزها را به صورت جدی دنبال کرد، اما همان‌طور که اشاره شد، به تبع چند دور مذاکره در خصوص عادی سازی روابط از جمله در باب بازگشایی مرزها و به دنبال منوط شدن تحقق این منظور از سوی ترکیه به حل اختلافات ارمنستان و آذربایجان پیرامون مناقشه قره باغ، تحولی خاص در این زمینه حادث نشد. از سوی دیگر، هرچند در ارمنستان نیز بودند بسیاری که به رغم تأکید بر ماندگاری بستر جنگ میان ارمنستان و آذربایجان، امکان بازگشایی مرزها با ترکیه را ممکن می‌دانستند، اما تأکید می‌کردند، به واسطه حمایت‌های همه‌جانبه آنکارا از باکو، اقدام به این امر از سوی ترکیه اول از همه جنبه موقتی داشته و در ثانی با هدف گرفتن امتیازهای بیشتر از ارمنستان در سایر حوزه‌ها از جمله اجبار این کشور به عقب‌نشینی و مصالحه در موضوع قره باغ صورت می‌گیرد.

با همین ملاحظه آنها مخالفت خود را با هرگونه عادی سازی عجولانه با آنکارا ابراز داشتند. افزون بر این، بروز برخی مخالفت‌ها در میان افکار عموم و نخبگان آذربایجان و ترکیه به این اقدام، مخالفت‌ها با تحقق آن را تشدید کرد و به تبع آن بود که به رغم برخی پیش‌رفت‌ها، به تبع تأکید رجب طیب اردوغان، نخست‌وزیر ترکیه، به منوط شدن بازگشایی مرزها به حل مشکل قره باغ، موضوع عادی سازی روابط آنکارا-ایروان مسکوت ماند. با این ملاحظه، دیپلماسی فوتبال که به تبع سفر عبدا... گل، رئیس‌جمهور ترکیه به ایروان برای مسابقه فوتبال میان تیم‌های ملی ترکیه و ارمنستان انجام و در حقیقت بهانه‌ای برای عادی سازی روابط و به عبارتی سنجش بازخوردهای از امکان انجام این اقدام بود، نیز عایدی خاصی در پی نداشته و همان‌طور که اشاره شد، به همین واسطه بود که برخی

مخالفین سارگ سیان وی را متهم به آن می‌کنند که نتوانسته از این فرصت مغتنم بهره‌گرفته و آسیب‌پذیری‌های این کشور از ناحیه انزوا را به حداقل برساند. عدم توفیق دولت سارگسیان به ایجاد تحول در سیاست خارجی خود، با عنایت به اینکه برخی تحلیل‌گران بروز جنگ لفظی میان مسکو و تفلیس در سالگرد جنگ اوت را نشانه‌ای از وجود بستر تنش در منطقه می‌دانند که به تبع آن احتمال آسیب ارمنستان از این ناحیه دور از انتظار نیست، بیشتر قابل لمس است. لذا به باور آنها سیاست مداران ایروان که از مشکلات و محدودیت منابع این کشور در عرصه خارجی به خوبی آگاهی دارند، باید ضمن برخورداری از مهارت دیپلماتیک بسیار بالا، بتوانند از کوچک‌ترین مجال‌ها در این عرصه، بیشترین بهره را برای حداکثرسازی منافع ببرند. با این ملاحظه به عقیده آنها، فضای پس از جنگ اوت و ابتکار ترکیه برای عادی سازی فرصتی مغتنمی بود که ایروان به

بهبود سیاست خارجی خود اقدام کند، که به نظر آنها روندها از عدم موفقیت سارگ سیان در این زمینه حکایت دارد. به رغم این انتقادات و همان‌طور که اشاره شد، نمی‌توان منکر فشارهای داخلی، آذربایجان و افکار عمومی در این کشور و نیز ترکیه بر دولت ایروان برای عقب‌نشینی از مواضع خود در عادی سازی روابط گذشته. شایان ذکر است که در پی تلاش‌های ترکیه برای عادی سازی روابط با ارمنستان از جمله موضوع بازگشایی روابط، آذربایجان با فراخواندن سفیر ترکیه به وزارت خارجه خود، به وی تأکید کرد که آنکارا نباید اقدامی علیه منافع باکو انجام دهد. به تبع همین موضع‌گیری‌ها و فشار افکار عمومی بود که آنکارا تأکید کرد که موضع این کشور در قابل آذربایجان غیرقابل تغییر است.

این در حالی است که مخالفین داخلی در ارمنستان نیز با اشاره به اینکه طی سال های متمادی، همواره طرف ترک اقدام به ایراد شرط می کرده، بر این باورند که ایروان نیز باید برای تأمین منافع خود بر موضوع ضرورت شناسایی کشتار ارامنه در امپراتوری عثمانی به عنوان پیش شرط تأکید و تصریح دارند که دولت این کشور در صورت عدم شناسایی این امر نباید به عادی سازی روابط با ترکیه مبادرت کند. جالب تأمل این که برخی هواداران ارمنی استقلال در قره باغ (که هنوز استقلال آن از سوی هیچ کشوری مورد شناسایی قرار نگرفته) از جمله ماسیس مالیان، دبیر شورای امنیت این جمهوری، با اشاره به اینکه جنگ اوت اسباب استقلال اوستیای جنوبی و آبخازیا شد، با حمایت از بروز جنگ بر این باورند که از این قِبل می توانند نسبت به نهایی کردن استقلال خود اقدام کنند.

پایان پیام